

AAN VRIENDEN

VASTEN 1967

...Ik heb een brief gekregen van een broeder van het Heilig Kruis in Brazilië die mij terechtwijst, zoals veel critici hebben gedaan, voor wat lijkt op een negatieve houding ten opzichte van technologie in *Conjectures [of a Guilty Bystander]*.¹ Misschien is het goed om op dit gebied de puntjes op de i's en de streepjes in de t's te zetten. Ben ik "tegen technologie"?

Natuurlijk wil ik niet beweren dat we af moeten van lucifers en opnieuw vuur moeten maken door twee stokjes tegen elkaar te wrijven (hier dacht ik gisteren aan bij brandende hopen snoeiafval, aangestoken lucifers in de wind). Ook ben ik niet van mening dat de moderne transportmiddelen, geneeskunde, productiemethodes enz. "slecht" zijn. Ik ben blij dat ik deze winter gasverwarming heb, sedert ik geen hout kan hakken. Toch zeg ik niet dat ik een beter mens ben deze winter, nu ik meer "vrije tijd" heb dan vorige winter toen ik heel wat gehakt heb. Met dat hakken is overigens niets mis. Waar ik vraagtekens bij zet is de universele mythe dat technologie feilloos alles in elk opzicht beter maakt voor iedereen. Dat is niet zo.

Moderne geneeskunde is zeker iets goeds, godzijdank. God zij dank voor het feit dat penicilline duizenden levens redt. Maar laten we ons ook realiseren dat penicilline mensen redt die de maatschappij daarna laat verhongeren, omdat niets is geregeld om ze te eten te geven. Wanneer de maatschappij haar technologische middelen juist zou gebruiken, zou ze hen zeker kunnen voeden. Maar dat gebeurt niet. Technologie wordt een 'achtergebleven' land binnengebracht met een industriële aanpak die prima werkt in een geavanceerd land - en is vervolgens voor financiële steun afhankelijk van een geavanceerd land en de winst vloeit terug naar dat geavanceerde land. Het kan het 'achtergebleven land' helemaal ontwrichten. Op dit moment leeft twaalf procent van de wereldbevolking (ik herhaal *twaalf procent*) in de afschuwelijke sloppenwijken en *poblaciones* (nederzettingen) die je kunt zien in de buitenwijken van Zuid-Amerikaanse, Afrikaanse en Aziatische steden. Wat doet technologie voor deze mensen? Ze biedt hen geen werk, maar ontwikkelt steeds meer arbeidsbesparende productiemethodes omdat de techniek in onze maatschappij niet ten dienste staat van mensen, maar ten dienste van de winst. Wat ik dus bekritiseer is de mythe dat dit soort 'arbeidsbesparende' technologie de wereld in een paradijs zal veranderen. Dat doet ze niet. Kijk naar wat technologie doet in Vietnam!!!

Aan de andere kant ben ik best bereid toe te geven dat de middelen er zijn en dat de dingen er heel anders *zouden kunnen* voorstaan dan ze nu doen. Technologie zou inderdaad het leven voor miljoenen mensen in de wereld kunnen verbeteren. Dat kan ze niet alleen, dat moet ze doen. We zijn absoluut verplicht om de middelen die we hebben te gebruiken om ervoor te zorgen dat mensen niet in diepe ellende leven en sterven als vliegen. Bedenk dat er nooit zulke diepe ellende op aarde is geweest dan die welke onze technologische maatschappij heeft voortgebracht - naast fantastische overvloed voor slechts enkelen. Waar ik dus "tegen" ben is een zelfgenoegzame en naïeve progressieve stroming die nergens aandacht aan besteedt, behalve aan de prachtige dingen die gedaan kunnen worden met machines en elektronica. Zelfs mooiere dingen zouden ermee gedaan kunnen worden. Maar met onze huidige instelling zijn de kansen dat die gebeuren niet zo groot als deze mensen lijken te denken.

We staan voor een volkomen contraproductieve en zelfs absurde situatie. Een criticus [Michelle Murrey] wees me terecht omdat ik in het boek zei dat "het politieke domein het domein is van verspilling". Dat klopt en het is altijd al zo geweest. Wanneer een menselijke vraag een "politieke kwestie" wordt, wordt het menselijke probleem helaas naar de achtergrond gedrongen, worden menselijke verwachtingen belachelijk gemaakt en genegeerd, verhuist geld van de ene hand in de andere en wordt er veel ophef gemaakt in de pers, terwijl het menselijke probleem wellicht wel of wellicht helemaal niet aan de orde komt. Kijk maar naar [president Lyndon B.] Johnsons grote "oorlog tegen de armoede". Het is een regelrechte belediging voor de mensen die in onze Eastern Kentucky Mountains wonen. Alle aandacht en geld gaan niet naar hen, maar naar het uitroeien van onschuldige niet-strijders in Vietnam en naar het verrijken van de grote bedrijven die nu meer winst maken dan ooit tevoren.

In onze technologische wereld hebben we prachtige manieren om mensen in leven te houden en prachtige manieren om ze af te maken, en die gaan allebei samen. Wij storten ons op een land en redden levens van mensen met tropische ziektes, en vervolgens komen we met napalm om wie we hebben gered te verbranden. Het nettoresultaat is meer moorden, meer lijden, meer onmenselijkheid. Ik weet dat dit een karikatuur is, maar is het ver van de waarheid?

Wat is mijn antwoord? Dat heb ik niet, behalve dat technologie op een heel andere manier gebruikt zou kunnen worden. Maar de enige manier waarop dat ooit kan is dat we afkomen van deze onontkoombare obsessie met winst of macht, zodat ze zal worden gebruikt voor mensen en niet voor geld of politiek. De essentiële boodschap van een encycliek als *Mater et Magistra* (*Moeder en lerares*²) of de Conciliaire Constitutie *Gaudium et Spes* (Vreugde en hoop³) komt hierop neer: technologie heeft ons de middelen gegeven om menselijke ellende te verlichten, maar het systeem van winststreven maakt het praktisch onmogelijk om de middelen effectief te gebruiken. De mythe van de technologie dient (anders dan de realiteit) de religie van de winst in plaats van de mensen. Wie deze mythe gelooft, dient die religie.

² Encycliek door paus Johannes XXIII uitgevaardigd in 1961, zeventig jaar na de encycliek *Rerum Novarum*, waarin de sociale leer van de kerk voor het eerst werd geformuleerd. *Mater et Magistra* introduceert de methode waarin de kerk de sociale problematiek zou moeten benaderen: *Ten eerste bekijkt men de concrete situatie; ten tweede vormt men zich er een oordeel over in het licht van diezelfde beginselen; ten derde besluit men wat er in de gegeven omstandigheden gedaan kan en moet worden: zien-oordelen-handelen.*

³ Geïnspireerd door *Mater et Magistra* werd op het Concilie in 1965 de constitutie *Gaudium et spes* aangenomen, de pastorale constitutie over de kerk in de wereld van deze tijd. Hierin wordt de sociale leer van de kerk verder uitgewerkt. De kerk probeert een brug te slaan met de moderne wereld en legt sterk de nadruk op de waardigheid van iedere mens en het beschermen van mensenrechten.

Excuus voor deze lange tirade, maar ik vond het de moeite waard om dit punt duidelijk te maken. Natuurlijk heb ik absoluut niet de bedoeling de klok terug te draaien naar de middeleeuwen, ofschoon er mensen rondlopen die ook dat willen.

En dus keren we ons naar het grote feest van de christelijke hoop: de Verrijzenis. Te vaak zijn in het verleden het lijden en de verrijzenis van de Heer gebruikt om onrecht en wanhoop op aarde heilig te verklaren: het oude verhaal van "Ja, je hebt het heel slecht getroffen, maar biedt het als offer aan en je zult gelukkig zijn in de hemel". De ware kern van christelijke hoop is de aanwezigheid van de verrezen Heer onder ons en in ons door zijn Geest die de Geest en de kracht is van de liefde. De kracht van de verrijzenis is de kracht van liefde die sterker is dan de dood en het kwaad, en haar belofte is de belofte dat de kracht van deze liefde van ons is als we haar in vrijheid accepteren. Haar accepteren is niet slechts een kwestie van wensdenken, maar van een volledige en totale overgave aan de wet van Christus die de wet van de Liefde is. Laten we ons hiervan bewust worden en het geloven, en voor elkaar bidden. Laten we één zijn in deze liefde en ernaar te streven om alle mensen één te maken in die liefde, zelfs hier op aarde. En wanneer technologie kan bijdragen aan het tonen van de creatieve kracht van de liefde, des te beter: zij zal God lof brengen en haar eigen plaats hebben in het Gods koninkrijk op aarde. Maar technologie zal nooit in staat zijn zelf dat koninkrijk te vestigen.

Thomas Merton, *The Road to Joy; Letters to New and Old Friends*. London, Collins Flame 1990, blz.98-100.

[Het artikel van de Maand van onze nieuwsbrief mag u delen met belangstellenden.](#)

[Meer over Thomas Merton & de Mertonvrienden van de Lage Landen:](#)

www.thomasmerton.nl